

**Eiropas Jūrlietu,
zvejniecības un
akvakultūras fonds
(EJZAF)**

*Bieži uzdotie
jautājumi*

Mērķi, budžets un satvars

Kas ir EJZAF?

EJZAF ir **ES fonds**, kas darbojas no **2021. līdz 2027. gadam**. Tas [ES budžeta](#) finanšu resursus novirza **ES kopējās zivsaimniecības politikas (KZP)**, **ES jūrlietu politikas** un **ES Starptautiskās okeānu pārvaldības darbākārtības** atbalstam.

Tas sniedz finansiālu atbalstu novatoriskiem projektiem, kurus izstrādā, lai **nodrošinātu ūdeņu un jūras resursu ilgtspējīgu izmantošanu**.

Tas palīdz sasniegt mērķus, kas izvirzīti ES vides un klimata rīcībspolitikas ceļvedī "[Eiropas zālais kurss](#)".

Kāds ir EJZAF mērķis?

ES, būdama pasaules mēroga dalībiece okeānu jomā un viena no lielākajiem jūras produktu ražotājiem, ir atbildīga par okeānu un to resursu aizsardzību un ilgtspējīgu izmantošanu. Turklāt ES sociālekonomiskajās interesēs ir nodrošināt pārtikas pieejamību, jūrlietu ekonomikas konkurētspēju un piekrastes kopienas iztikas līdzekļus.

EJZAF palīdz panākt zvejniecību ilgtspēju un saglabāt jūras bioloģiskos resursus. Tas veicina:

- **veselīgas, drošas un ilgtspējīgi pārvaldītas jūras un okeānus;**
- **pārtikas nodrošinājumu**, ko panāk ar jūras produktu piegādēm;
- **ilgtspējīgas zilās ekonomikas** izaugsmi.

Tas palīdz arī sasniegt [ANO 14. ilgtspējīgas attīstības mērķi](#) ("*saglabāt un ilgtspējīgi izmantot okeānus, jūras un jūras resursus*"), ko ES ir apņēmusies īstenot.

Tomēr EJZAF ir mazs fonds, tāpēc tā līdzekļi jāizmanto stratēģiski. Katram ieguldītajam eiro būtu jārada daudz vairāk tādā aspektā kā kolektīvie ieguvumi un kopīgais labums. Tāpēc ar EJZAF finansējumu būtu jāatbalsta investīcijas, kam ir skaidra **pievienotā vērtība**, jo tās novērš tirgus nepilnības vai situācijas, kad investīcijas nav pilnībā optimālas.

Publiskais atbalsts nedrīkstētu dublēt vai izstumt privāto finansējumu vai kropļot konkurenci. Tam drīzāk būtu jāveicina privātās investīcijas, īpaši tad, ja privātais sektors ir ienesīgs, tāpat kā jūrlietu ekonomika kopumā.

Kādas ir galvenās darbības, ko atbalsta EJZAF?

EJZAF atbalsta novatoriskus projektus, kas veicina ūdeņu un jūras resursu ilgtspējīgu izmantošanu un pārvaldību.

Konkrētāk, tas sekmē:

- ilgtspējīgas un mazoglekļa zvejas darbības;
- jūras biodaudzveidības un ekosistēmu aizsardzību;

- kvalitatīvu un veselīgu jūras produktu piegādi Eiropas patērētājiem;
- zvejniecības sektora sociālekonomisko pievilcību un paaudžu nomaiņu šajā sektorā, jo īpaši mazapjoma piekrastes zvejniecībā;
- ilgtspējīgas un konkurētspējīgas akvakultūras attīstību ar mērķi veicināt pārtikas nodrošinājumu;
- prasmju un darba apstākļu uzlabošanu zvejniecībā un akvakultūrā;
- piekrastes kopienu ekonomisko un sociālo dzīvotspēju;
- inovāciju ilgtspējīgā zilajā ekonomikā;
- jūras drošību, tātad palīdz veidot drošu jūras telpu;
- starptautisko sadarbību, kas veicina veselīgus, drošus un ilgtspējīgi pārvaldītus okeānus.

Kāds ir EJZAF budžets un kā tas tiek sadalīts?

EJZAF programma ir plānota 2021.–2027. gadam, un tā budžets ir **6,108 miljardi EUR**.

Programmas pārvaldība ir sadalīta “dalītā pārvaldībā” un “tiešā pārvaldībā”:

- **dalītā pārvaldība** — **5,311 miljardi EUR** tiek nodrošināti no nacionālajām programmām, kurus līdzfinansē no ES budžeta un ES valstis;
- **tiešā pārvaldība** — **797 miljonus EUR** tieši nodrošina Komisija.

Kāds ir EJZAF satvars?

Dalītajā pārvaldībā EJZAF tiek pārvaldīts, izmantojot nacionālās programmas, ko apstiprinājusi Komisija. Šajā gadījumā ES valstis savās programmās ieskicē labāko veidu, kā tās var sasniegt fonda mērķus. Tās nosaka darbības, kas ir saskaņā ar nacionālo stratēģiju, un pašas pēc saviem kritērijiem izvēlas attiecināmos projektus.

Taču EJZAF regulā ir iekļauts arī saraksts ar neattiecināmām darbībām, un tas darīts tādēļ, lai nepieļautu kaitējumu zvejniecības ilgtspējai. Turklāt uz konkrētām investīcijām un kompensāciju shēmām, kas paredzētas zvejas flotei, attiecas īpaši nosacījumi, kuru uzdevums ir nodrošināt saskaņību ar KZP saglabāšanas mērķiem.

Tiešajā pārvaldībā Komisija tieši pārvalda fondu, izmantojot darba programmas, ko pieņēmusi EJZAF komiteja, kuras sastāvā ir ES valstu norīkoti ekspertu grupa.

Horizontālie nosacījumi

Kādi nosacījumi paredzēti, lai nodrošinātu, ka EJZAF līdzekļi tiek novirzīti darbībām ar kolektīvu pievienoto vērtību?

Vairāki nosacījumi nodrošina, ka par prioritārām tiek atzītas darbības ar kolektīvu pievienoto vērtību (piemēram, biodaudzveidības aizsardzība, ilgtspējīga zveja, inovācija, zvejniecības un akvakultūras sektora kolektīvā organizācija, vietējā attīstība), nevis individuālas investīcijas ar mazāku pievienoto vērtību.

- **Zvejas kuģiem paredzētās 5 individuālo investīciju kategorijas** ir finansiāli ierobežotas — kopā tās nedrīkst pārsniegt 15 % no katrai ES valstij iedalītā budžeta. Tas darīts, lai nepieļautu resursu izpīšanu no darbībām ar lielāku pievienoto vērtību.
- Lai nodrošinātu pietiekamus resursus attiecīgo mērķu sasniegšanai, vismaz **15 %** no katrai ES valstij iedalītā budžeta jānovirza **diviem KZP stūrakmeņiem**: i) zvejas darbību kontrolei un ii) ar zvejniecības pārvaldību saistītu zinātnisko datu vākšanai.
- Publiskā atbalsta likme ir atkarīga no investīcijas pievienotās vērtības. Projekti ar **lielu kolektīvo pievienoto vērtību** (piemēram, inovācija, kolektīvi atbalsta saņēmēji, publiska piekļuve rezultātiem) atbalstu var saņemt līdz pat **100 %** apmērā, savukārt dažas flotes subsīdijas nevar pārsniegt 40 %.
- Atbalstu investīcijām kuģos nedrīkst piešķirt tikai tādēļ, lai gluži vienkārši izpildītu prasības, kas saskaņā ar ES tiesību aktiem ir obligātas. Izņēmums ir dažas iekārtas, kuras izmanto zvejas darbību kontrolē. Subsīdijām jāveicina rīcība, kas sniedz **vairāk nekā tikai atbilstību** tiesību aktiem.
- **Dažas subsīdijas ir paredzētas maziem un vidējiem zvejas kuģiem** (t. i., kuģiem, kuru garums nepārsniedz 24 m). Tās izmantojamas, lai:
  - nomainītu vai modernizētu dzinējus;
  - palīdzētu jaunajiem zvejniekiem pirmo reizi iegādāties lietotu kuģi;
  - palielinātu kuģa tilpumu un tādā veidā uzlabotu drošību, darba apstākļus vai energoefektivitāti.Lielāki kuģi visā visumā ir ienesīgāki, un šādām investīcijām būtu jāizmanto privātie līdzekļi.

Kas notiek, ja EJZAF atbalsta saņēmēji vai ES valstis neievēro KZP noteikumus?

EJZAF atbalstu piešķir ar nosacījumu, ka **tiek ievēroti KZP noteikumi**. Ja atbalsta saņēmējs izdara smagu pārkāpumu (piemēram, nodarbojas ar nelegālu zveju) vai ES valsts neizpilda konkrētu pienākumu, finansējums tiek pārtraukts, apturēts vai koriģēts.

Kāpēc ir vajadzīgi nosacījumi attiecībā uz investīcijām zvejas flotē?

Investīcijām zvejas kuģos domātas subsīdijas var palielināt kuģu zvejas kapacitāti, tātad arī to spēju zvejot zivis, bet tas savukārt var novest pie **pārzvejas**. Piemēram, kuģis ar lielāku

korpusu un/vai jaudīgāku dzinēju var zvejot zivis ilgāku laiku un ātrākā tempā un kuģot lielākos attālumos, tādējādi palielinot zivju krājumu noslodzi.

Turklāt dažos zvejas flotes segmentos ir pārmērīga strukturālā kapacitāte, kas nozīmē, ka **kuģu ir pārāk daudz, bet zivju, kuras tie mēģina nozvejot, — pārāk maz.** Zvejas kapacitātes palielināšana šajos segmentos veicinātu pārzvejas turpināšanos.

Lai šādu kaitīgu ietekmi nepieļautu, EJZAF ir paredzēti **aizsardzības pasākumi** attiecībā uz dažām flotes subsīdijām. Piemēram, kuģim jāpieder pie zvejas flotes segmenta, kurā nav pārmērīgas strukturālās kapacitātes, un atbalstu nevar piešķirt kuģa jaudas palielināšanai.

Tomēr ne visas flotes subsīdijas ir kaitīgas. Piešķirtas ar atbilstošiem nosacījumiem, tās var **labvēlīgi ietekmēt** vidisko, sociālo un ekonomisko ilgtspēju, piemēram, investīcijas mazietekmējošos zvejas paņēmienos, drošībā uz kuģa vai energoefektivitātē. Šādām investīcijām EJZAF atbalstu var saņemt.

Vai EJZAF piešķir kaitīgas zvejniecības subsīdijas?

Nē, kaitīgas zvejniecības subsīdijas EJZAF nav paredzētas.

[ANO 14.6. ilgtspējīgas attīstības mērķi](#) tās raksturotas kā “zvejniecības subsīdijas, kas veicina pārmērīgu zvejas kapacitāti un pārzveju un (...) kas veicina nelegālu, neregistrētu un neregulētu zveju”. ES ir apņēmusies tās aizliegt.

Lai šādas subsīdijas nepieļautu, EJZAF regulā ir iekļauts **saraksts ar neattiecināmām darbībām** (piemēram, jaunu zvejas kuģu būve, zvejas kuģu jaudas palielināšana) un **nosacījumu kopums**, kura mērķis ir novērst kaitīgu ietekmi, arī netiešu (piemēram, dažas investīcijas var tikt atbalstītas tikai tad, ja attiecīgajos zvejas flotes segmentos nav pārmērīgas strukturālās kapacitātes).

Konkrētas atbalsta jomas

Kā EJZAF palīdz aizsargāt/atjaunot biodaudzveidību?

Lai labāk aizsargātu dabu un novērstu ekosistēmu degradāciju, ES ir pieņēmusi [Biodaudzveidības stratēģiju](#), kas ir daļa no Eiropas zaļā kursa. EJZAF ir svarīgs palīgs stratēģijas mērķu sasniegšanā. Jo īpaši tas palīdz:

- veicināt **ilgtspējīgas, mazie tekmējošas un mazoglekļa zvejas darbības** (piemēram, vākt zinātniskos datus, lai atbalstītu ilgtspējīgu zvejniecības pārvaldību, izskaust nevēlamas nozvejas, aizsargāt jutīgas sugas, uzlabot zvejas kuģu energoefektivitāti);
- aizsargāt un atjaunot **jūras biodaudzveidību un ekosistēmas**, lai jūras ūdeņos sasniegtu [labu vides stāvokli](#) (piemēram, izveidojot un pārvaldot aizsargājamās jūras teritorijas, īstenojot telpiskus aizsardzības pasākumus, kuri paredzēti [Jūras stratēģijas pamatdirektīvā](#), aizsargājot sugas saskaņā ar [Dzīvotņu direktīvu](#));
- veicināt **aprites ekonomiku** (piemēram, savācot un reciklējot nozaudētos zvejas rīkus un jūras piedrazojumu, palielinot zvejniecības un akvakultūras atkritumu vērtību);
- veicināt **ilgtspējīgu un energoefektīvu akvakultūras ražošanu**.

Kā EJZAF palīdz mazināt klimata pārmaiņas un pielāgoties tām zvejniecības un akvakultūras nozarē?

EJZAF var tikt izmantots, lai samazinātu zvejniecības un akvakultūras atstāto oglekļa pēdu. Iespējamās darbības ir šādas:

- inovācija **CO₂ efektīvā tehnoloģijā**, kas izmantojama zvejas kuģu piedziņā (piemēram, izmēģinājumi ar tādām mazoglekļa degvielām kā sašķidrinātā dabasgāze, sašķidrinātā biogāze vai hibrīda elektropiedziņa, sagatavošanās pētījumi par darbināšanu ar ūdeņradi);
- zvejas kuģu dzinēju nomaiņa vai modernizācija ar mērķi samazināt CO₂ emisijas (ar īpašiem nosacījumiem, lai nepieļautu jaudas, tātad arī zvejas kapacitātes, palielināšanos);
- zvejas kuģu **energoefektivitātes** uzlabošana (piemēram, hidrodinamikas uzlabošana);
- akvakultūras barības avoti, kuriem ir mazāka ietekme;
- pāreja uz energoefektīvu akvakultūras ražošanu (piemēram, atjaunojamo energoresursu izmantošana).

Turklāt EJZAF palīdz zvejniecībai un akvakultūrai pielāgoties klimata pārmaiņu radītajām sekām:

- finansējot tādu **zinātnisko datu** vākšanu, kas palīdz labāk izprast klimata pārmaiņu ietekmi uz zvejniecības pārvaldību (piemēram, par zivju krājumu migrācijas un invazīvo sugu ietekmi);

- palīdzot akvakulturai kļūt **noturīgākai** pret klimata pārmaiņām (piemēram, dažādojot ražošanu ar sugām, kuras ir noturīgākas pret klimata pārmaiņām, pārvaldot neparedzētas slimības/parazītus, kuru cēlonis ir temperatūras diapazona izmaiņas, stiprinot noturību pret ekstremālām parādībām, sausumu un citiem mainīgiem apstākļiem).

Kādā mērā EJZAF palīdz sasniegt klimata un biodaudzveidības mērķrādītājus, kas noteikti ES daudzgadu budžetā?

ES budžetā 2021.–2027. gadam (t. i., daudzgadu finanšu shēmā) ir noteikti klimata un biodaudzveidības mērķiem paredzēto izdevumu mērķrādītāji:

- cīņai pret **klimata pārmaiņām** tiks tērēti **30 %** budžeta;
- 2026. un 2027. gadā **10 %** no budžeta gada izdevumiem tiks ieguldīti, lai apturētu **biodaudzveidības** samazināšanos un pavērstu šo tendenci pretējā virzienā.

Lai gan EJZAF nav paredzēts konkrēts saistošs mērķrādītājs vai finansiālo resursu norobežošana klimatam un biodaudzveidībai, tas aktīvi palīdz sasniegt daudzgadu finanšu shēmā noteiktos kopīgos mērķus.

Komisija, izmantojot visus pieejamos datus, regulāri uzrauga EJZAF devumu šajā jomā. Ja vispārējo mērķu sasniegšanā gūtais progress nebūs pietiekams, Komisija aktīvi sadarbosies ar ES valstīm, lai pieņemtu korektīvus pasākumus, arī grozītu EJZAF programmu.

Kā EJZAF palīdz sasniegt KZP mērķus?

KZP mērķis ir garantēt to, ka zvejas un akvakultūras darbības ilgtermiņā ir vidiski **ilgtspējīgas** un tiek pārvaldītas atbilstīgi mērķim **nodrošināt ieguvumus ekonomiskajā, sociālajā un nodarbinātības jomā** un veicināt **pārtikas pieejamību**.

EJZAF šos mērķus atbalsta galvenokārt šādi:

- sekmē **ilgtspējīgas zvejas darbības** ilgtermiņā (veicinot mazietekmējošus un selektīvus zvejas paņēmienus, nepieļaujot nevēlamas nozvejas);
- nodrošina apstākļus, kas uzlabo zvejniecības sektora **konkurētspēju**;
- atbalsta zvejniecību un zvejas flotu **strukturālo pārvaldību** (novēršot pārmērīgu flotes kapacitāti, atbalstot jūras bioloģisko resursu saglabāšanas pasākumus);
- veicina zvejas produktu **tirgus efektīvu darbību**;
- palīdz nodrošināt **pietiekami augstu dzīves līmeni** piekrastes apvidos;
- vāc **zinātniskos datus**, kas izmantojami zvejniecības pārvaldības atbalstam;
- atbalsta zvejas darbību **kontroli** un veicina noteikumu ievērošanas kultūru, lai nodrošinātu vienlīdzīgus konkurences apstākļus.

Ar kādiem nosacījumiem EJZAF atbalsta investīcijas zvejas kuģos?

EJZAF var atbalstīt inovācijas un investīcijas zvejas kuģos, lai **sasniegtu KZP mērķus**. Minētais atbalsts ietver darbības, kas uzlabo ilgtspēju, nodrošina zvejas rīku selektivitāti, drošību, darba apstākļus, energoefektivitāti un nozveju kvalitāti.

Tomēr, lai nodrošinātu investīciju ilgtspēju un pievienoto vērtību, pastāv **mērķorientēti ierobežojumi**.

- Nedrīkst iegādāties aprīkojumu, kas palielina zvejas kuģa spēju atrast zivis, jo tas palīdzētu kuģim kļūt pārlieku efektīvam, tātad kaitētu ilgtspējai.
- Ar atbalstu nedrīkst palielināt kuģu zvejas kapacitāti, ja vien tas nav tieši saistīts ar bruto tilpības (t. i., kuģa tilpuma) palielinājumu, kas vajadzīgs drošības, darba apstākļu vai energoefektivitātes uzlabošanai.
- Atbalstu nedrīkst piešķirt tikai tādēļ, lai gluži vienkārši izpildītu prasības, kas saskaņā ar ES tiesību aktiem ir obligātas. Izņēmums ir dažas iekārtas, kuras izmanto zvejas darbību kontrolei. Subsīdijām būtu jāveicina rīcība, kas sniedz vairāk nekā tikai atbilstību tiesību aktiem.
- Investīcijas nedrīkst piešķirt kuģiem, kas iepriekšējo divu gadu laikā lielākoties bijuši neaktīvi, jo investīcijām jābūt vērstām uz aktīviem kuģiem.
- Dažām investīcijām zvejas flotēs piemēro īpašus attiecināmības noteikumus, lai nepieļautu, ka tās rada pārmērīgu zvejas kapacitāti un pārzveju. Konkrēti, uz atbalstu, ko sniedz i) jauniem zvejniem, lai palīdzētu viņiem pirmo reizi iegādāties lietotu kuģi, un ii) lai nomainītu vai modernizētu kuģa dzinēju, attiecas vairāki nosacījumi, piemēram, kuģim jāpieder pie zvejas flotes segmenta, kurā nav pārmērīgas strukturālās kapacitātes, un jaunā vai modernizētā dzinēja jauda nedrīkst būt lielāka par iepriekšējā dzinēja jaudu.

Kāpēc EJZAF atbalstu nevar saņemt par jaunu zvejas kuģu būvi? Vai jauni mūsdienīgi kuģi nav drošāki un ilgtspējīgāki?

ES subsīdijas jaunu zvejas kuģu būvei vai iegādei beidzās 2004. gadā, jo tās bija veicinājušas ļoti nopietnas **pārmērīgas zvejas kapacitātes un pārzvejas** situācijas izveidošanos. Protams, jaunie kuģi ir drošāki un efektīvāki, taču tie var zvejot zivis ilgāku laiku un ātrākā tempā un kuģot lielākos attālumos, tādējādi palielinot zivju krājumu noslodzi.

Turklāt nepastāv nekādas tirgus nepilnības vai kolektīvs ieguvums, kas pamatotu publisko atbalstu jaunu kuģu būvei. Kopumā Eiropas zvejas flote darbojas ar peļņu, un, šķiet, ka zvejniecības sektoram nav nekādu problēmu piekļūt kredītiem. Tāpēc nav iemesla nodokļu maksātāju naudu izmantot, lai finansētu jaunus zvejas kuģus individuālam personiskam labumam.

KZP noteikumi atļauj būvēt jaunus zvejas kuģus par privātiem līdzekļiem, taču līdztekus paredz aizsardzības pasākumus, kas nepieļauj flotes zvejas kapacitātes palielināšanos.

Konkrētāk, jebkādas jaunas zvejas kapacitātes (kas kvantitatīvi izteikta ar kuģu tilpumu un jaudu) iekļaušana flotē jākompensē ar vismaz tikpat lielas kapacitātes izslēgšanu no tās (piemēram, izņemot vecu kuģi no ekspluatācijas). Tātad KZP satvarā ES valstīm ir nodrošināta pietiekama elastība, kā pārvaldīt iekļaušanu un izslēgšanu flotē un zvejniecības sektora investīciju vajadzības apmierināt ilgtspējīgā veidā.

EJZAF var atbalsēt zvejas kuģu tilpuma palielinājumu (kas kvantitatīvi izteikts ar bruto tilpību). Tā kā bruto tilpība ir zvejas kapacitātes parametrs, kādi nosacījumi ir noteikti, lai nepieļautu pārmērīgu zvejas kapacitāti?

Zvejas kuģa tilpuma palielināšana nozīmē, ka kuģis kļūst lielāks. Tas var uzlabot drošību uz kuģa, bet var arī palielināt kuģa spēju zvejot un uzglabāt zivis, tātad radīt pārzvejas risku.

EJZAF atbalsta šādu atjaunošanu tikai tad, ja tās tiešais mērķis ir **uzlabot drošību, darba apstākļus vai energoefektivitāti**. Atbalstu var saņemt tikai mazie un vidējie kuģi (t. i., kuģi, kuru garums **nepārsniedz 24 m**).

Lai nepieļautu tilpuma palielinājumu, kas rada pārmērīgu zvejas kapacitāti un pārzveju, ir ieviesti skaidri aizsardzības pasākumi.

- Atbalstu piemēro tikai tādu iekārtu vai aprīkojuma uzstādīšanai, kas uzlabo drošību, darba apstākļus vai energoefektivitāti (piemēram, apkalpes izmitināšanu).
- Tas iespējams tikai zvejas flotes segmentos, kuros nav pārmērīgas strukturālās kapacitātes.
- Tas jākompensē ar vismaz tikpat liela tilpuma izslēgšanu no tā paša flotes segmenta vai no cita valsts flotes segmenta, kurā ir pārmērīga zvejas kapacitāte (piemēram, izņemot vecu kuģi no ekspluatācijas), tātad nedrīkst novest pie flotes kopējās kapacitātes palielināšanās.

Kā EJZAF var nodrošināt apstākļus ekonomiski dzīvotspējīgām un konkurētspējīgām zvejniecībām?

Galvenie faktori, kas nosaka zvejniecības sektora rentabilitāti, ir bagātīgi zivju krājumi, stabilas zivju cenas, zemas degvielas cenas, energoefektīvi kuģi un prasmīgi zvejnieki. Daži no tiem ir ārējie faktori, kas nav atkarīgi no strukturālām investīcijām.

Turpinājumā uzskaitīti veidi, kā EJZAF var atbalstīt strukturāli veicinošus nosacījumus, kas nodrošina rentabilitāti un konkurētspēju.

- Tas var **investēt** zvejas kuģos, jo īpaši lai palielinātu energoefektivitāti un uzlabotu nozveju kvalitāti. Zemāks degvielas patēriņš samazina darbības izmaksas, un augstākas kvalitātes zivis palīdz tirgus cenām saglabāties stabilām.
- Izmantojot priekšizpēti, konsultāciju pakalpojumus, ietekmes novērtējumus un izmēģinājuma projektus, tas var attīstīt **prasmes un zināšanas**, kas tiek izplatītas visā zvejniecības sektorā.

- Tas var **mobilizēt privātās investīcijas**, izmantojot finanšu instrumentus (publiskos aizdevumus un garantijas). Finanšu instrumenti ir īpaši piemēroti jaunām investīcijām, kurām prognozē finansiālo dzīvotspēju, bet kuras nesaņem pietiekamu finansējumu no tirgus avotiem.
- Tas var palīdzēt zvejniekiem **dažādot ienākumus** un attīstīt papildu darbības vietējā zilajā ekonomikā, piemēram, tūrismu, tiešo pārdošanu, vides pakalpojumus un kultūras aktivitātes jūrlietu jomā.

Kā EJZAF atbalsta prasmju attīstību?

Prasmju attīstība ir būtiska zvejniecības, akvakultūras un jūrlietu sektora konkurētspējas nodrošināšanā. Šajā sakarā EJZAF var atbalstīt, piemēram:

- konsultāciju pakalpojumus,
- sadarbību starp zinātniekiem un zvejniekiem,
- profesionālo apmācību,
- mūžizglītību,
- sociālā dialoga veicināšanu,
- dalīšanos ar zināšanām.

Kā EJZAF veicina sociālo labklājību un paaudžu nomaiņu zvejniecībā?

KZP mērķis ir nodrošināt pietiekami augstu dzīves līmeni cilvēkiem, kas atkarīgi no zvejas darbībām. Tas ir būtiski, lai nodrošinātu paaudžu nomaiņu zvejniecībā.

Lai padarītu zvejniecību pievilcīgāku, jāizpilda šādi **trīs galvenie nosacījumi**:

- zvejas darbību un flotu ilgtspējīga pārvaldība, kas vajadzīga rentabilitātes nodrošināšanai;
- labi darba apstākļi uz kuģa;
- augsta līmeņa prasmes.

EJZAF var atbalstīt šo nosacījumu izpildei vajadzīgās investīcijas, piemēram:

- uzlabojot cilvēkkapitālu un **prasmes** (piemēram, profesionālā apmācība, mūžizglītība un zināšanu un pieredzes apmaiņa);
- ar izglītojošiem un komunikācijas pasākumiem **piesaistot jauniešus** zvejniecības sektoram;
- piešķirot **darbības uzsākšanas atbalstu** jauniem zvejniekiem, piemēram, samaksājot daļu no pirmā zvejas kuģa iegādes maksas — sistēma attiecas tikai uz lietotu mazu un vidēju kuģu iegādi (t. i., kuru garums nepārsniedz 24 m);
- uzlabojot **drošības un darba apstākļus** uz zvejas kuģiem;
- uzlabojot **dzimumu līdzsvaru** (piemēram, atbalstot sieviešu iesaistīšanos zvejnieku kopienās);

- veicinot **sociālo partneru attiecības**, kurās iesaistītas visas attiecīgās ieinteresētās personas.

Kā EJZAF atbalsta zinātniskās informācijas veidošanos, lai uzlabotu zvejniecību un jūras vides pārvaldību?

Zvejniecības pārvaldības pamatā ir labākie pieejamie zinātniskie ieteikumi. Tie ir atkarīgi no saskaņotiem, ticamiem un pareiziem zinātniskajiem datiem.

Tāpēc KZP paredzēts, ka ES valstīm ir **jāvāc dati par flotēm** un to zvejas darbībām, jo īpaši bioloģiskie dati par nozvejām, un dati par zvejas darbību iespējamo ietekmi uz jūras ekosistēmu.

Šajā sakarā EJZAF atbalsta šādas darbības:

- tas palīdz ES valstīm vākt un apstrādāt datus par flotēm un zvejas darbībām saskaņā ar [Datu vākšanas sistēmas regulu](#);
- tas atbalsta zvejniecības pārvaldībai vajadzīgo zinātnisko ieteikumu izstrādi;
- tas atbalsta datu vākšanu un pārvaldību, lai stiprinātu ilgtspējīgu jūras vides pārvaldību. Šajā nolūkā EJZAF finansē [Eiropas Jūras novērojumu un datu tīklu \(EMODNET\)](#), kas izveidots, lai nodrošinātu, ka jūras dati ir publiskiem un privātiem lietotājiem pieejamāki. Šie dati atvieglo [jūras telpisko plānošanu](#), ko veic, lai ilgtspējīgā veidā koordinētu cilvēka darbības jūrā. Turklāt tas palīdz īstenot jūras biodaudzveidības un ekosistēmu aizsardzības pasākumus.

Kā EJZAF palīdz samazināt nevēlamas nozvejas?

Viens no galvenajiem KZP mērķiem ir samazināt nevēlamas nozvejas un nepieļaut tās. Nevēlama nozveja ietver zivis, kurām ir zema tirgus vērtība vai kuras nedrīkst pārdot, jo KZP noteikumos tās nozvejojot nav atļauts, piemēram, ja:

- to izmērs ir mazāks par minimālo izmēru;
- to kvotas ir pilnībā apgūtas;
- tās ir bojātas;
- to zvejošana ir aizliegta.

Nevēlamu nozveju izmešana jūrā ir būtiska jūras bioloģisko resursu izšķērdēšana, kas negatīvi ietekmē zvejniecību finansiālo dzīvotspēju.

Tāpēc KZP uzliek zvejas kuģiem pienākumu izkraut visas nozvejas (“**izkraušanas pienākums**”). Šis pienākums rosina zvejniekus pielāgot zvejas modeļus, lai nepieļautu resursu izšķērdēšanu. Tādas nevēlamas nozvejas izkraušana, ko zvejnieki nevar pārdot parastā tirdzniecības ķēdē vai kam ir zema tirgus vērtība, rada papildu izmaksas, tātad arī ekonomiskus zaudējumus. Ja šādu nozveju nebūtu, darbība kļūtu rentablāka.

Šajā kontekstā ir svarīgi **pielāgot zvejas paņēmienus**, lai palīdzētu zvejniekiem nozvejojot tikai mērķsugu zivis, tātad vispār negūt nevēlamas nozvejas. Šajā nolūkā inovāciju un investīcijas,

kas padara zvejas paņēmienus un zvejas rīkus selektīvākus, EJZAF var atbalstīt ar īpaši lielu publiskā atbalsta likmi (**100 %**).

EJZAF atbalsts var palīdzēt arī mazināt izkraušanas pienākuma sekas, kas saistītas ar nevēlamu nozveju, no kuras izvairīties nav iespējams. Šajā sakarā tas var palīdzēt uzlabot zvejas ostu infrastruktūru, lai:

- atvieglotu nevēlamu nozveju izkraušanu un uzglabāšanu;
- atrastu noieta iespējas nevēlamām nozvejām, kas izkrautas, taču neradīt tām strukturētu tirgu.

Par šiem pasākumiem var saņemt publisko atbalstu **75 %** apmērā.

Kā EJZAF palīdz samazināt pārmērīgu flotes kapacitāti?

Dažos zvejas flotes segmentos ir pārmērīga kapacitāte, kuras rezultātā jūras bioloģiskie resursi tiek izmantoti pārmērīgi.

Ja strukturālā kapacitāte ir pārmērīga, ienesīgums ir zems, jo kuģu ir pārāk daudz, bet zivju, kuras tie mēģina nozvejot, pārāk maz. Lai nepieļautu šādas situācijas rašanos, ir vajadzīga attiecīgo zvejas flotu strukturāla pielāgošana.

Lai novērstu pārmērīgu kapacitāti, KZP ir noteikts, ka ES valstīm jāveic konkrēti pasākumi, lai **zvejas kuģu skaitu salāgotu ar pieejamajiem resursiem**. Šo pasākumu pamatā ir novērtējums, kurā līdzsvars starp flotu zvejas kapacitāti un tām pieejamajām zvejas iespējām novērtēts katra zvejas flotes segmenta līmenī.

Šajā kontekstā EJZAF var piešķirt finansiālu kompensāciju zvejniekiem, ja viņi pilnībā izbeidz savas zvejas darbības. Zvejas kapacitāte, kas likvidēta, pateicoties šim atbalstam, pēc tam neatgriezeniski tiek izslēgta no flotes.

Pilnīgu izbeigšanu var veikt, vai nu nododot zvejas kuģi sadalīšanai, vai arī izņemot to no ekspluatācijas un aprīkojot to citām darbībām. Tomēr pāreja uz atpūtas zveju nedrīkst radīt lielāku slodzi uz jūras ekosistēmu.

Kā EJZAF palīdz kontrolēt zvejas darbības?

Ir ārkārtīgi svarīgi, lai ES valstis kontrolētu zvejas darbības savos ūdeņos un tādā veidā **panāktu KZP noteikumu izpildi, novērstu nelegālu zveju** un veicinātu **noteikumu ievērošanas kultūru** zvejniecības sektorā. Tas nodrošina vienlīdzīgus konkurences apstākļus zvejniekiem visā ES.

Tālab EJZAF palīdz ES valstīm ieviest zvejniecības kontroles sistēmu, kas izveidota saskaņā ar [Kontroles regulu](#). Jo īpaši tas var atbalstīt tādu kontroles līdzekļu kā dronu un patruļkuģu iegādi, bet tie savukārt var noderēt arī jūras uzraudzībā un krasta apsardzes misijās.

Turklāt, lai nodrošinātu pārredzamu, efektīvu un lietotājdraudzīgu zvejniecības kontroli un uzraudzību, EJZAF atbalsta investīcijas digitālajos rīkos, tādos kā:

- attālās elektroniskās uzraudzības sistēmas,
- automatizēta datu analīze,
- radiofrekvenciālā identifikācija,

- nepārtraukta dzinēja jaudas mērīšana un reģistrēšana,
- videonovērošanas sistēma uz kuģa.

Ar kādiem nosacījumiem EJZAF kompensē zvejniekiem darbību pagaidu pārtraukšanu?

Dažos KZP noteiktajos **saglabāšanas pasākumos** un dažos **ārkārtas apstākļos** ir paredzēts uz laiku apturēt zvejas darbības. Īpašos gadījumos EJZAF var atbalstīt finansiālas kompensācijas zvejniekiem par šo pagaidu pārtraukšanu, lai mazinātu viņu ekonomiskos zaudējumus.

Kompensācija ir iespējama, ja darbību pārtraukšanas iemesls ir:

- jūras bioloģisko resursu saglabāšanas pasākumi (piemēram, zvejas pagaidu aizliegumi, kas saistīti ar konkrētas sugas bioloģisko atjaunošanu un/vai konkrētu apgabalu),
- ilgtspējīgas zivsaimniecības partnerattiecību nolīguma (t. i., nolīguma, kas parakstīts starp ES valsti un trešo valsti, lai ļautu ES zvejas kuģiem zvejot attiecīgās trešās valsts ūdeņos) piemērošanas pārtraukšana *force majeure* apstākļu dēļ,
- dabas katastrofa,
- vides incidents,
- veselības krīze (tai skaitā Covid-19 pandēmija).

No saglabāšanas pasākumiem izrietošās pārtraukšanas rezultātā **zvejas piepūlei jāsamazinās** atbilstoši zinātniskajiem ieteikumiem, lai nodrošinātu, ka šāda pārtraukšana faktiski palīdz aizsargāt vai atjaunot jūras bioloģiskos resursus.

Zvejas darbību pagaidu pārtraukšanas kompensācijai jābūt mērķorientētai, un tā nedrīkst aizstāt zvejas flotu strukturālo pielāgošanu, kur tāda vajadzīga. Tāpēc EJZAF plānošanas periodā to vienam kuģim nevar piešķirt uz vairāk kā 12 mēnešiem.

Kāpēc EJZAF atbalstu nevar saņemt par jaunu zvejas ostu būvniecību?

Pēc jaunām ostām nav **ekonomiskas vajadzības**. ES piekrastes zonas jau ir labi aprīkotas. Jauna kapacitāte izspiestu darbību no esošajām ostām, tātad apdraudētu to ekonomisko dzīvotspēju.

Turklāt jaunas ostas ir **dārgas**, bet EJZAF budžets ir neliels.

Tāpēc priekšroka dodama investīcijām **esošajā infrastruktūrā**.

Kā EJZAF atbalsta ilgtspējīgu akvakultūru?

Akvakultūra veicina ES potenciālu ražot pārtiku ilgtspējīgā veidā, tāpēc tai ir svarīga loma ilgtermiņa pārtikas nodrošinājuma un pārtikas piegāžu garantēšanā. Akvakultūru var izmantot arī ar pārtiku nesaistītiem mērķiem, piemēram, farmaceitisko līdzekļu ražošanā un biotehnoloģijā.

KZP ir noteikts, ka ES valstīm ir jāizstrādā **nacionālais stratēģiskais daudzgadu plāns**, kā veicināt akvakultūras **ilgtspēju, konkurētspēju un dažādošanu**. EJZAF atbalsta šajos plānos ietvertās darbības, kas saistītas, piemēram, ar:

- vidisko ilgtspēju (tai skaitā bioloģisko akvakultūru, resursefektivitāti un dabas resursu apsaimniekošanas pakalpojumus),
- produktīvām investīcijām,
- inovāciju,
- ražošanas un darbību dažādošanu,
- profesionālo prasmju uzlabošanu,
- darba apstākļu uzlabošanu,
- sabiedrības veselības aizsardzības darbībām,
- akvakultūras krājumu apdrošināšanas shēmām,
- dzīvnieku veselību un labturību.

Kā EJZAF palīdz uzlabot zvejas un akvakultūras produktu tirgu?

Pārtikas nodrošinājums un pārtikas piegādes ir atkarīgas no efektīviem un labi organizētiem zvejas un akvakultūras produktu tirgiem, kas nodrošina **piegādes ķēdes** pārredzamību, stabilitāti, kvalitāti un dažādību, kā arī **patērētāju informēšanu**.

Šajā sakarā KZP ir izveidota [tirgu kopīgā organizācija](#), kas oficiāli atzīst ražotāju organizācijas kā struktūras, kuras pārstāv zvejas un akvakultūras produktu ražotājus.

Lai kolektīvi pārvaldītu savu biedru darbības, jo īpaši palīdzētu tiem pielāgot piegādes tirgus pieprasījumam, šīs organizācijas izstrādā un īsteno **ražošanas un tirdzniecības plānus**.

Tirgu kopīgā organizācija atzīst arī **starpnozaru organizācijas**, kurās apvienojušies dažādu kategoriju zvejas un akvakultūras produktu tirgus dalībnieki un kuras koordinē tirdzniecības darbības visā piegādes ķēdē (t. i., nodarbojas ar ražotāju, izplatītāju un mazumtirgotāju vertikālo integrēšanu).

EJZAF atbalsta **zvejas un akvakultūras produktu tirdzniecību** atbilstoši šiem mērķiem. Konkrētāk, fonds var palīdzēt:

- izveidot ražotāju organizācijas un īstenot to ražošanas un tirdzniecības plānus;
- attīstīt jaunus noieta tirgus;
- veicināt izsekojamību un patērētāju informēšanu;
- palielināt produktu vērtību (piemēram, ar kvalitātes, ilgtspējas vai ģeogrāfiskās izcelsmes marķējumu);
- izplatīt tirgus informāciju visā piegādes ķēdē.

Ar kādiem nosacījumiem EJZAF atbalsta zvejas un akvakultūras produktu apstrādi?

Apstrādes nozarei ir svarīga nozīme zvejas un akvakultūras produktu pieejamības un kvalitātes nodrošināšanā.

EJZAF var atbalstīt mērķtiecīgas investīcijas, ko apstrādes nozarē veic, lai sasniegtu [tirgu kopīgās organizācijas](#) mērķus.

Lielākiem uzņēmumiem (t. i., kas lielāki nekā mazie un vidējie uzņēmumi) atbalsts tiek sniegts, izmantojot finanšu instrumentus (aizdevumus vai garantijas). Tiešās dotācijas ir rezervētas maziem un vidējiem uzņēmumiem.

Kā EJZAF stiprina zvejniecības un akvakultūras noturību?

Zvejniecība un akvakultūra ir pakļauta arvien pieaugošiem ekonomiskajiem un vidiskajiem riskiem, ko cita starpā izraisa Covid-19 pandēmija, klimata pārmaiņas un cenu svārstīgums.

EJZAF var palīdzēt tām pielāgoties šai mainīgajai situācijai un radīt jaunas uzņēmējdarbības iespējas, kas stiprina to noturību.

Konkrētāk, EJZAF var atbalstīt šādas darbības:

- veicināt **kolektīvo organizāciju** un spēju veidošanu ar mērķi izstrādāt kolektīvās uzņēmējdarbības stratēģijas un apmainīties ar zināšanām (piemēram, ražotāju organizāciju izveide, tirgus izpēte, konsultāciju pakalpojumi);
- stimulēt uz tirgu orientētu **pētniecību un inovāciju** ar mērķi izstrādāt jaunus pakalpojumus vai produktus ar augstu potenciālu (piemēram, priekšizpētes un izmēģinājuma projekti, lietišķie pētījumi par jauniem produktiem un jauniem ražošanas procesiem);
- atbalstīt **strukturālas investīcijas**, kurām prognozē finansiālo dzīvotspēju, bet kuras nevar saņemt pietiekamu finansējumu no tirgus avotiem (galvenās investīciju jomas: energoefektivitāte, produktu kvalitāte, aprites ekonomika);
- **dažādot** uzņēmējdarbības aktivitātes un ienākumu avotus (piemēram, papildinošas darbības vietējā zilajā ekonomikā, partnerību veidošana vietējās kopienās);
- uzlabot **prasmes** ar mērķi apmierināt no jaunām uzņēmējdarbības iespējām izrietošās vajadzības (piemēram, profesionālā apmācība, jauno zvejnieku mentorēšana, mūžizglītība, zināšanu un pieredzes kopīgošana);
- stiprināt **tirgus organizāciju** ar mērķi palielināt produktu vērtību un attīstīt jaunus noieta tirgus (piemēram, ražošanas un tirdzniecības plānu īstenošana, zvejas un akvakultūras produktu ražotāju vertikālā integrācija ar izplatītājiem un mazumtirgotājiem starpnozaru organizācijās);
- uzlabot zvejniecības un akvakultūras spējas, kas vajadzīgas, lai **pārvaldītu riskus** un reaģētu uz nevēlamiem notikumiem (piemēram, kopfondi, apdrošināšanas instrumenti, vidisko risku kolektīva pārvaldība).

Kā EJZAF atbalsta zvejniecību un akvakultūru Covid-19 pandēmijas laikā?

Ja pandēmija būtiski traucē zvejas un akvakultūras produktu tirgu darbību, Komisija izņēmuma kārtā var īstenot **pagaidu ārkārtas pasākumu**, lai atvieglotu tūlītējās ekonomiskās sekas. Šis pasākums nodrošina, ka zvejnieki un zivkopji var saņemt **finansiālu kompensāciju** par ekonomiskajiem zaudējumiem un papildu izmaksām. Komisija pastāvīgi uzrauga situāciju tirgos un apsvērs visas vajadzīgās darbības, ja būs pierādījumi par būtiskiem tirgus traucējumiem.

EJZAF var arī palīdzēt zvejniecības un akvakultūras sektoram pielāgoties veselības un higiēnas prasībām, piemēram, iegādājoties individuālos aizsardzības līdzekļus.

Turklāt fonds var veicināt pagaidu alternatīvu noieta tirgu attīstību, kas kompensē restorānu slēgšanu (piemēram, tiešu pārdošanu patērētājiem).

Ilgākā laika periodā EJZAF var atbalstīt investīcijas ar mērķi panākt spēcīgāku noturību (detalizētu informāciju skatīt atbildē uz iepriekšējo jautājumu).

Kā EJZAF atbalsta mazapjoma piekrastes zveju?

“Mazapjoma piekrastes zveja” ir i) zveja, ko veic jūras un iekšējo ūdeņu zvejas kuģi, kuru lielākais garums nepārsniedz 12 metrus un kuri neizmanto velkamu zvejas rīku (t. i., trali), un ii) bezlaivas zveja.

Ar to nodarbojas gandrīz **75 %** no visiem ES reģistrētajiem zvejas kuģiem un **gandrīz puse** no visiem zvejniecības sektorā nodarbinātajiem. Tāpēc tai ir svarīga sociālekonomiskā nozīme vietējās piekrastes kopienās.

Šajā sakarā EJZAF īpaši pievēršas mazapjoma piekrastes zvejai.

- Projektus, kas saistīti ar mazapjoma piekrastes zveju, var atbalstīt ar publisko atbalstu **100 %** apmērā, izņemot projektus, kuri saistīti ar: i) zvejas kuģa pirmo iegādi, ko veic jauns zvejnieks, ii) dzinēja nomaiņu vai modernizāciju un iii) zvejas kuģa tilpuma palielināšanu. Šiem projektiem maksimālā atbalsta likme ir 40 %.
- ES valstīm savās EJZAF programmās jāņem vērā mazapjoma piekrastes zvejas **konkrētās vajadzības** un jāapraksta tās attīstībai vajadzīgās darbības.
- ES valstīm jācenšas ieviest **vienkāršotas procedūras**, kas piemērojamas mazapjoma piekrastes zvejas uzņēmumiem, kuri piesakās uz EJZAF atbalstu.

Kā EJZAF atbalsta ES tālākos reģionus?

Tālākie reģioni saskaras ar īpašām **problēmām**, kas saistītas ar to attālinātību, reljefu un klimatiskajiem apstākļiem. Tomēr tiem ir arī īpaši **aktīvi**, kas izmantojami ilgtspējīgas zilās ekonomikas attīstībai.

Šajā kontekstā EJZAF īpaši pievēršas šiem reģioniem.

- Attiecīgās ES valstis (Francija, Portugāle un Spānija) sagatavo katram tālākajam reģionam domātus **ricības plānu**. Tiek izstrādāta **ilgtspējīgas zilās ekonomikas nozaru attīstības stratēģija**, kas aptver zvejniecību un akvakultūru. Šo ricības plānu īstenošanas atbalstam ir rezervēti finanšu resursi.
- EJZAF var nodrošināt tālāko reģionu operatoriem finansiālu kompensāciju par papildu izmaksām, kas šo reģionu specifiskās situācijas dēļ rodas zvejas un akvakultūras produktu zvejošanā, audzēšanā, apstrādē vai tirdzniecībā.

- Tālākajos reģionos īstenotie projekti var saņemt **publisko atbalstu ar lielu atbalsta likmi (85 %)**.

Vai atpūtas zvejnieki ir tiesīgi pretendēt uz EJZAF atbalstu?

Atpūtas zveja aptver nekomerciālas zvejas darbības, kurās jūras ūdeņu dzīvības resursus izmanto atpūtas, tūrisma vai sporta nolūkā.

Atpūtas zvejnieki ir tiesīgi uz atbalstu, ja viņu projekti palīdz sasniegt fonda mērķus. Piemēram, viņi var piedalīties darbībās, kas aizsargā jūras vidi, un vietējo kopienu partnerībās, kuru mērķis ir ilgtspējīgs jūras tūrisms.

Kā EJZAF palīdz attīstīt ilgtspējīgu zilo ekonomiku?

Zilā ekonomika aptver tradicionālās un jaunveidojamās saimnieciskās darbības, kas saistītas ar okeāniem, jūrām, piekrastēm un iekšējiem ūdeņiem. Tā ir atkarīga no inovācijām un investīcijām jūrlietu uzņēmumos, kuriem ir potenciāls radīt **darbvietas** un veicināt **attīstību** vietējās piekrastes kopienās, piemēram, **bioekonomikā**, ilgtspējīgos tūrisma modeļos, no okeāniem iegūtā atjaunīgā enerģijā, inovatīvā kuģu būvē un ostas pakalpojumos.

EJZAF tiecas radīt apstākļus, kas nodrošina ilgtspējīgas zilās ekonomikas attīstību, kā arī novērst problemātiskos aspektus, lai **veicinātu investīcijas** jaunos tirgos, tehnoloģijās un pakalpojumos.

Konkrētāk, tas atbalsta:

- jūrlietu pārvaldību, ko veic, lai cilvēka darbības jūrā koordinētu ilgtspējīgā veidā (piemēram, izmantojot **jūras telpisko plānošanu**);
- pētniecības, inovācijas un tehnoloģiju pārnesi un ieviešanu privātajās investīcijās;
- jūrlietu prasmju uzlabošanu;
- jūras un jūras vides un sociālekonomisko datu izplatīšanu;
- projektu plānu izstrādi, lai piesaistītu privātas investīcijas.

Kā EJZAF atbalsta piekrastes kopienu vietējās iniciatīvas?

Ilgspējīgas zilās ekonomikas attīstībai ir būtiska nozīme vietējo piekrastes kopienu stiprināšanā.

Šajā sakarā EJZAF atbalsta **vietējās partnerības** jūrlietu nozarēs, lai kopienas varētu maksimāli palielināt vides, kultūras, sociālos resursus un cilvēkresursus un **izmantot iespējas**, ko sniedz zilā ekonomika to konkrētajās jomās.

Izmantojot instrumentu **“sabiedrības virzīta vietējā attīstība”**, ieinteresētās personas var izveidot vietējo rīcības grupu, kas izstrādā un īsteno vietējo stratēģiju. Tā veicina maza mēroga kolektīvas iniciatīvas un inovācijas, kas palīdz attīstīt vietējo zilo ekonomiku un aizsargāt jūras vidi.

Vietējās partnerības nodrošina visu nozaru attiecīgo ieinteresēto personu līdzsvarotu iesaisti un pārstāvību. Tās var būt vērstas uz tradicionālām nozarēm (tādām kā zvejniecība, akvakultūra, tūrisms) un/vai veicināt ekonomikas dažādošanu, izmantojot sinerģiju ar jaunām jūrlietu nozarēm (piemēram, [jūras bioekonomiku](#)).

Instrumenti “sabiedrības virzīta vietējā attīstība” ir pieejams jebkurai vietējai kopienai, kurā zilajai ekonomikai ir potenciāls nodrošināt ekonomiskās iespējas, arī iekšzemes teritorijās.

Kā EJZAF atbalsta ES starptautiskās okeānu pārvaldības darbākārtību?

60 % pasaules okeānu atrodas ārpus valstu jurisdikcijas. Tas nozīmē daļītu starptautisku atbildību par to pārvaldību.

Šajā kontekstā ES mērķis ir veicināt okeānu labāku pārvaldību divpusējā, reģionālā un daudzpusējā līmenī šādās jomās:

- nelegālās, neregistrētās un neregulētās zvejas apkarošana;
- cilvēka darbības izraisītās okeānu noslodzes samazināšana;
- ilgtspējīgai zilajai ekonomikai labvēlīgu apstākļu radīšana;
- starptautiskās jūras pētniecības stiprināšana.

Tas palīdz sasniegt [ANO 14. ilgtspējīgas attīstības mērķi](#) (“saglabāt un ilgtspējīgi izmantot okeānus, jūras un jūras resursus ilgtspējīgai attīstībai”), nodrošinot, ka okeāni ir **veselīgi, droši un ilgtspējīgi pārvaldīti**.

EJZAF atbalsta darbības, ko veic starptautisko procesu satvarā, kā arī nolīgumus un iestādes, kas regulē un pārvalda cilvēka darbības okeānos (piemēram, [ANO Jūras tiesību konvencijas](#) kontekstā).

Kā EJZAF atbalsta sadarbību jūras drošības un krasta apsardzes jomā?

Robežapsardzība un jūras drošība ir būtiska, lai nodrošinātu **drošus apstākļus** jūrlietu ekonomikai un novērstu nelikumīgu rīcību, kas kaitē jūras videi.

Šajā sakarā EJZAF atbalsta jūras uzraudzības un krasta apsardzes sadarbību [vienotajā informācijas apmaiņas vidē](#) (*CISE*), kas atvieglo informācijas apmaiņu starp jūras uzraudzībā iesaistītajām publiskā sektora iestādēm visās ES valstīs un ES iestādēm.

Īstenošana un uzraudzība

Kāda ir EJZAF atbalsta likme (dalītājā pārvaldībā)?

Atbalsta saņēmējiem piešķirtā publiskā atbalsta maksimālā likme parasti ir **50 %**.

Tomēr pastāv **atkāpes**, kas atkarīgas no projekta **pievienotās vērtības**.

Piemēram:

- **konkrētām individuālām investīcijām** zvejas kuģos atbalsta likme ir mazāka (**40 %**),
- projektiem, kuros apvienota **inovācija, kolektīvas intereses un kolektīvi atbalsta saņēmēji**, kā arī projektiem, kuri saistīti ar **jūras biodaudzveidības aizsardzību**, atbalsta likme ir lielāka (līdz **100 %**),
- **piekrastes mazapjoma zvejnieki** lielākajā daļā gadījumu projektiem var saņemt atbalstu ar **100 %** likmi.

Maksimālā līdzfinansējuma likme (t. i., daļa, kuru EJZAF apmaksā par projekta kopējiem publiskajiem izdevumiem) ir **70 %**, izņemot 100 % kompensācijai, ko piešķir papildu izmaksu segšanai tālākajos reģionos (skatīt atbildi uz jautājumu par tālākajiem reģioniem).

Kādā mērā EJZAF ir vienkāršāks par savu priekštecī (Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu), kas darbojās no 2014. līdz 2020. gadam?

Iepriekšējā fonda pamatā bija precīzs un stingrs finansēšanas iespēju un attiecināmības noteikumu ("pasākumu") apraksts. Tas ES valstīm un atbalsta saņēmējiem īstenošanu padarīja sarežģītu.

EJZAF būs **vienkāršota struktūra** bez stingriem pasākumiem, un tajā būs izmantota tālāk aprakstītā pieeja.

- Fondam ir **četras prioritātes**, kuras raksturo atbalsta vispārējo darbības jomu saskaņā ar KZP, ES jūrlietu politikas un ES Starptautiskās okeānu pārvaldības darbākārtības mērķiem:
  - (1) *veicināt ilgtspējīgu zvejniecību un ūdeņu bioloģisko resursu atjaunošanu un saglabāšanu;*
  - (2) *veicināt ilgtspējīgas akvakultūras darbības un zvejas un akvakultūras produktu apstrādi un tirdzniecību, tādējādi sekmējot pārtikas nodrošinājumu Savienībā;*
  - (3) *sekmēt ilgtspējīgu zilo ekonomiku piekrastes, salu un iekšzemes teritorijās un veicināt zvejniecības un akvakultūras kopienu attīstību;*

(4) stiprināt starptautisko okeānu pārvaldību un veicināt nebīstamas, drošas, tīras un ilgtspējīgi pārvaldītas jūras un okeānus.

- Katra prioritāte ietver **konkrētus mērķus**, kas plaši raksturo atbalsta darbības jomu sadalījumā pa tematiskajām jomām (piemēram, biodaudzveidības aizsardzība, ilgtspējīgas akvakultūras veicināšana, zinātnisko datu vākšana).
- *ES līmenī noteikti tikai nedaudzi attiecināmības noteikumi.* ES valstīm savās nacionālajās EJZAF programmās jāparedz piemērotākie līdzekļi, ar kuriem sasniegt mērķus, kas noteikti saskaņā ar četrām prioritātēm. Attiecināmības noteikumu izstrādē tām ir rīcības brīvība.
- *Dažu veidu subsīdijām ir paredzēti nosacījumi un ierobežojumi.* Lai nepieļautu nelabvēlīgu ietekmi uz ilgtspēju, EJZAF regulā ir iekļauts saraksts ar neattiecināmām darbībām, (piemēram, investīcijas, kas palielina zvejas kapacitāti). Turklāt uz dažu kategoriju subsīdijām, kuras paredzētas zvejas flotei, attiecas konkrēti attiecināmības noteikumi, lai nodrošinātu to atbilstību KZP saglabāšanas mērķiem (piemēram, jaunam dzinējam, ko uzstāda zvejas kuģī, nevar būt lielāka jauda nekā iepriekšējam dzinējam).
- **Snieguma uzraudzība** EJZAF īstenošanu uzrauga, izmantojot iznākuma un rezultātu rādītājus. ES valstis ziņo par progresu, kas gūts to programmās noteikto mērķu sasniegšanā, un gadskārtējā izvērtēšanas sanāksmē tās ar Komisiju apspriež īstenošanā gūto progresu. Tādējādi var agri atklāt iespējamās īstenošanas problēmas un vajadzības gadījumā noteikt korektīvus pasākumus.

Kā Komisija novērtē EJZAF programmas pirms to apstiprināšanas?

Dalītājā pārvaldībā katra ES valsts sagatavo vienu nacionālo programmu, kuru Komisija apstiprina pēc padziļināta novērtējuma. Šajā novērtējumā Komisija ņem vērā programmas devumu EJZAF kopīgo prioritāšu un šādu mērķu sasniegšanā:

- noturība,
- zaļā pārkārtošanās,
- digitālā pārkārtošanās,
- vidiskā, ekonomiskā un sociālā ilgtspēja,
- klimata pārmaiņu mazināšana un pielāgošanās tām,
- ilgtspējīgas mazapjoma piekrastes zvejas attīstība.

Komisija programmas novērtē, arī pamatojoties uz [Jūras baseinu analīzi](#), kas ir publisks dokuments, kurā norādītas katra jūras baseina galvenās problēmas saistībā ar KZP mērķiem. Šis analīzes mērķis ir virzīt ES valstis uz kopīgu jūras baseinu problēmu risināšanu to programmās.

Kā nacionālās EJZAF programmas ir strukturētas?

Nacionālā EJZAF programma ir **stratēģisks publisko investīciju ceļvedis 2021.–2027. gadam**. Tajā aprakstītas individuāli pielāgotas darbības, kas jāveic, lai reaģētu uz konkrētām problēmām, kuras ES valsts ir noteikusi attiecībā uz kopīgajām ES prioritātēm biodaudzveidības, jūrlietu politikas un ilgtspējīgas zvejniecības un akvakultūras jomā.

Programmās ir šādas četras galvenās iedaļas.

- **Vajadzību apzināšana:** tās pamatā ir stipro un vājo pušu, iespēju un draudu analīze.
- **Atbilstošu darbību izstrāde:** ES valstis apraksta konkrētas darbības, kas jāveic, lai ar EJZAF atbalstu reaģētu uz to vajadzībām.
- **Mērķrādītāju noteikšana** īstenošanas un rezultātu uzraudzībai: pamatojoties uz iznākuma un rezultātu rādītājiem, ES valstis nosaka mērķrādītājus, lai atspoguļotu ietekmi, kuru paredzēts gūt ar EJZAF atbalstītajām darbībām.
- **Finanšu resursu sadalījums** pa fonda konkrētajiem mērķiem saskaņā ar programmas vispārējo stratēģiju.

Kā tiek uzraudzīta EJZAF īstenošana?

EJZAF īstenošana pastāvīgi tiek uzraudzīta pārredzamā veidā.

- Divas reizes gadā ES valstis paziņo savās EJZAF programmās noteikto rādītāju vērtības. Šī informācija tiek apkopota ES līmenī un ir publiski pieejama.
- Piecas reizes gadā ES valstis paziņo izraudzīto projektu skaitu un to finansiālās izmaksas. Šī informācija tiek apkopota ES līmenī un ir publiski pieejama. Tā tiek sadalīta arī pa tematiskajām jomām.
- Divreiz gadā ES valstis paziņo detalizētu informāciju par katru projektu un atbalsta saņēmēju. Komisija šo informāciju izmanto regulāriem *ad hoc* ziņojumiem.
- EJZAF īstenošanu Komisija ar katru ES dalībvalsti apspriež gadskārtējā izskatīšanas sanāksmē. Šīs sanāksmes mērķis ir apzināt iespējamās problēmjasautājumus nacionālajā EJZAF programmā un vajadzības gadījumā veikt korektīvus pasākumus.
- Līdz 2029. gada 30. jūnijam katra ES valsts izvērtēs savu EJZAF programmu, lai novērtētu tās ietekmi.
- Līdz 2024. gada beigām un pēc tam līdz 2031. gada beigām Komisija izvērtēs EJZAF iedarbīgumu, efektivitāti, relevantumu, saskanību un ES pievienoto vērtību.